

باشیء به نمایش درآمده است. در حقیقت باید کوشید تا همان ارتباط و حسی را که بین خالق یک اثر و آن اثر وجود داشته به نوعی به بازدیدکنندگان منتقل نمود که این امر دور از دسترس نیست.

موزه‌ها را به شکل‌های گوناگون طبقه‌بندی کرده‌اند، موزه‌های تاریخ و باستان‌شناسی، موزه‌های فضای باز، موزه‌های مردم‌شناسی، کاخ موزه‌ها، موزه‌های علوم و تاریخ طبیعی، موزه‌های منطقه‌ای (محلی)،

موزه‌های سیار (گردشی)، پارک موزه‌ها، موزه‌های سلاح (نظامی)، موزه‌های اندیشمندان (خانه هنرمندان)، که در بحث ما، موزه‌های نظامی، روند تاریخی انواع سلاح‌های نظامی و جنگی را در معرض دید همگان قرار می‌دهند، این نوع اشیاء شامل لباس‌های نظامی رزمی، اسلحه و دیگر وسایل رزمی نیز هستند.^(۲)

موزه جنگ و دفاع مقدس

موزه مکانی است که با نگاه به گذشته و تاریخ یک ملت با استفاده از ابزار هنر سعی در انتقال حوادث، اتفاقات و فراز و نشیب‌های آن ملت به نسل آینده دارد. این مفهوم وقتی در کنار مفهوم دفاع مقدس می‌نشیند ترکیب منحصر به فردی را ایجاد می‌کند که با موزه جنگ تفاوت بنیادی دارد به جهت این که دفاع مقدس از حیث ماهیت و جوهره معرفت‌شناختی‌اش یک اتفاق متفاوت در طول تاریخ است. جنبه قوی عرفانی و احساسی آن بسیار قوی است. به باور برخی‌ها موزه‌های جنگ سایر ملل مثل چین، روسیه و کره نمی‌توانند الگوی مناسبی برای موزه‌های ما باشند. اما باید توجه کنیم که همه مباحث معرفتی و محتوایی دفاع مقدس در حکم مطرووف هستند. موزه دفاع مقدس یک ظرف برای آن مطرووف متعالی است. با مطالعه موزه‌های جنگ دنیا،

درمی‌یابیم که پیام جنگ‌های آنان در نهایت به ایده‌های ملی‌گرایی ختم می‌شود بنابراین طبیعی است که ما بیشتر به دنبال بهره‌گیری از تکنیک آن و نه تأثیرپذیری از محتوای موزه‌های جنگ دنیا هستیم.^(۳)

هویت

واژه هویت از ریشه لاتین (Identity) به معنای مشابه و یکسانی است،^(۴) هویت از مباحثی است که ابتدا در روان‌شناسی طرح و به تدریج وارد سایر حوزه‌های علوم انسانی شده است. از لحاظ معنای لغوی، هویت به معنای هستی و در اصطلاح علمی به معنی چیستی‌شناسی و کیستی‌شناسی است. آنتونی گیدنز^۱ در تعریف هویت معتقد است "هویت شخصی" بر خلاف "خود" پدیده‌ای عام است که مستلزم آگاهی بازتابی است و در واقع همان چیزی است که فرد چنان که در اصطلاح خود آگاهی آمده است به آن آگاهی دارد.^(۵) این واژه را اریکسون برای اولین بار در روان‌شناسی به کاربرد و منظورش بیان یک مرحله از تحول جسمی و شخصیتی انسان است که به هویت سطحی یا فردی معنا شده است. این وضعیت در بردارنده مفاهیمی است که همسانی و تداوم شخصیت فرد را تضمین می‌کند و نوعی آگاهی نسبت به خود است.

1. Anthony Giddens

میراث فرهنگی

میراث فرهنگی نشان دهنده هویت و نگاه مردم یک جامعه به یک پدیده است، طرز زندگی، کیفیت زندگی، آداب و رسوم، عقاید، ارزش ها، هنجارها و بالاخره، فرهنگ هر جامعه‌ای در میراث فرهنگی آن جامعه نهفته است. این میراث که نشان هویت جامعه است در فرآیند گذار دستخوش تحولات می‌شود و در این راستا مهم ترین مسأله حفظ و حراست از میراث فرهنگی و اشاعه آن به نسل های بعدی است. در این راه، بی شک وجود موزه به عنوان یک نهاد فرهنگی در اجتماع بسیار ضروری است و فرهنگ هر جامعه یک مفهوم کلی است و تمامی ارزش ها و یافته های معنوی مردمان آن جامعه را در بر می گیرد. پس فرهنگ، میراث هر قومی است که از پیشینیان بر گرفته شده و در آن تغییراتی داده و به نسل های بعد انتقال یافته است. فرهنگ ها و تمدن ها مانند انسان سه مرحله تکامل دارند: زاده می شوند، کودکی و نوجوانی دارند، کمال می یابند و به پیری می رسند و بالاخره از میان می روند. تلاش برای حفظ این آثار از مهم ترین تلاش های هر ملتی است، و به طور اخص در این جا حفظ آثار باقی مانده از جنگ از ضروریات به نظر می رسد.^(۶)

موزه جنگ ایران

هشت سال دفاع مقدس توانست سرنوشت کشور ما را در دنیا عوض کند. مهم ترین نتیجه جنگ تحمیلی علیه ایران، استقامت و پایداری ملت در دستیابی به حقوق خود بود و امروزه این غنیمت در آثار موزه جنگ خرمشهر به عنوان سند، ماندگار است. این موزه در ساختمانی قرار دارد که در سال ۱۳۰۹ ساخته شده و تا پایان جنگ به عنوان بخش اداری شرکت نفت به کار رفته است. در دوران هشت سال جنگ تحمیلی این ساختمان به عنوان محل دیدبانی نیروهای عراقی مورد استفاده قرار گرفت، با بازسازی گوشه ای از ساختمان اداری شرکت نفت، در سال ۷۵ این مکان به عنوان مرکز فرهنگی دفاع مقدس افتتاح شد، مساحت مرکز فرهنگی، دو هزار و ۴۰۰ مترمربع و دارای کتابخانه تخصصی دفاع مقدس با حدود سه هزار جلد کتاب، سالن نمایش فیلم، آرامگاه سه شهید گمنام که در نوروز سال ۸۵ در این مکان دفن شده اند، می باشد. با توجه

به این که این مرکز محل دیدبانی دشمن در دوران جنگ بوده است، دست نوشته های اشغالگران عراقی بر روی دیوارهای ساختمان به جای مانده است، که یکی از دست نوشته ها، جمله آمده ایم تا بمانیم بوده است که در این مرکز، خودنمایی می کند. مرکز فرهنگی خرمشهر دارای چهار سالن مقاومت، اشغال، آزادسازی، و بازسازی خرمشهر است؛ که در هر بخش گوشه هایی از حماسه آن دوران را نشان می دهد. همچنین در این مرکز فرهنگی، آثار به جامانده از سرداران شهید حماسه مقاومت خرمشهر هم چون سید محمدعلی جهان آرا، رضا موسوی، از فرماندهان سپاه خرمشهر و دیگر شهدای ارتش و سپاه، و

نیز ادوات نظامی آن دوران به نمایش گذاشته شده است. هر ساله بازدیدکنندگان زیادی به ویژه در نوروز با توجه به حضور راهیان نور در خرمشهر، از این مرکز فرهنگی دیدن می کنند، حفظ این آثار در جهت انتقال تجربیات نسل اوایل انقلاب به نسل جدید ضروری به نظر می رسد.

یکی از مهم ترین وظایف
یک موزه، برقرار کردن
ارتباط فرهنگی بازدیدکننده
با شیء به نمایش درآمده
است

نقش موزه در شکل گیری هویت جوامع

جنگ یکی از پیچیده ترین پدیده های اجتماعی است که نقش و تأثیر آن در شکل گیری تاریخ بسیار مهم می باشد و به عنوان یک متغیر مهم در تحول حیات اجتماعی نقش بازی می کند. جنگ عمری به درازای عمر بشر دارد و از زمان پیدایش اولین انسان ها در زمین، درگیری وجود داشته است. در تاریخ کشورمان جنگ های متعددی رخ داده که جدیدترین آنها جنگ عراق علیه ایران می باشد. از سوی دیگر هویت به مثابه پاسخ به کیستی و چیستی انسان یا شیء، یکی از پیچیده ترین مفاهیمی است که ذهن انسان را به خود مشغول داشته و هنوز نیز از مهم ترین دغدغه های انسان می باشد و در طول تاریخ نیز دستخوش تغییرات و

موزه جنگ مسکو

یکی از زیباترین موزه‌های جهان موزه جنگ مسکو می‌باشد که در سال ۱۹۹۳ ساخته شده و در پارک بزرگی به نام پارک پابدی (پارک پیروزی) واقع شده است. این موزه از دو بخش تشکیل شده است. بخشی در داخل ساختمان زیبایی که به شکل نیم دایره ساخته شده، و بخش دیگر در داخل فضای آزاد می‌باشد، بخشی از تسلیحات نظامی به همراه تصاویری از صحنه‌های جنگ، اسامی سرداران و مبارزان در داخل ساختمان و ادوات نظامی بزرگ مانند تانک‌ها و توپ‌ها و هواپیماهای جنگی در فضای آزاد مستقر شده است. همه روزه جهانگردان و علاقمندان بسیاری از این موزه بازدید می‌کنند.

بیش از نیم قرن از پایان خونین‌ترین جنگ در تاریخ بشریت گذشته است. در این جنگ، ۶۱ کشور و بیش از ۸۰ درصد جمعیت کره زمین درگیر بودند. نبردها در خاک ۴۰ کشور اروپا، آسیا و آفریقا و در فضاها گسترده دریایی و اقیانوسی جریان داشت. نفرات ارتش‌های طرفین درگیر، بیش از ۱۱۰ میلیون نفر بود. در آن جنگ بیش از ۵۷ میلیون نفر جان خود را از دست دادند که نیمی از آنها، مردم غیرنظامی بودند. آتش جنگ جهانی دوم طی ۶ سال شعله‌ور بود. طی ۴ سال در جبهه شوروی - آلمان مهم‌ترین تحولات این جنگ رخ داد که جریان جنگ را به طور ریشه‌ای به نفع نیروهای ضدفاشیستی تغییر داد. راه به سوی پیروزی، طولانی و دشوار بود. در تالارهای این موزه که به تاریخ جنگ بزرگ میهنی سال‌های ۱۹۴۵ - ۱۹۴۱ اختصاص دارد روزهای جنگ، که برای شرکت‌کنندگان و شاهدان عینی آن بی‌پایان به نظر می‌رسیدند، به صورت دقیق و لحظات فشرده شده‌اند. یاد گذشته برای هر کس یادآور پیوند سرنوشت وی با سرنوشت کشور و جهان است. نه تنها درک عینی جریان‌ات امروزی بلکه قابلیت پیش‌بینی تحولات آینده نیز به برداشت آگاهانه و صادقانه ما از تاریخ بستگی دارد.

موزه جنگ مسکو با کمک‌های خیریه مردم و با پول مالیات‌پردازان ساخته شده است. موزه مرکزی جنگ بزرگ میهنی سال‌های ۱۹۴۵ - ۱۹۴۱ که باید یاد مدافعین وطن را جاودان کند، به عنوان مرکز علمی - پژوهشی و اطلاعاتی - خبری برنامه‌ریزی شده که در این موزه با کمک

دگرگونی‌های بسیاری شده است. از جمله عوامل موثر در هویت و منش ملی، جنگ است که به عنوان یک عامل تغییر و دگرگونی در هر جامعه‌ای، وجدان گروهی و جمعی انسان‌ها را حساس می‌کند و در این رابطه روی هویت فردی، اجتماعی و ملی تأثیر می‌گذارد از این رو بررسی تأثیر جنگ و لزوم انتقال تجربه به نسل‌های بعدی به منظور جلوگیری از شکاف نسل‌ها و آشنایی با تاریخ سرزمین، نیازمند حفظ آثار است که از طریق موزه صورت می‌گیرد. موزه‌های جنگ یکی از پایدارترین میراث‌های تلخ و عبرت‌انگیز و در برداشتی دیگر مقاومت دلیران یک کشور مورد تهاجم در برابر مهاجمان ستیزه‌جو می‌باشد. نسل‌های حال و آینده در

برداشت‌های خود از واقعه‌های تلخ جنگ جز در نوشتارها و کتاب‌ها شاید نتوانند برداشت‌های ذهنی خود را تکمیل و به پرسش‌های متوالی و متواتر درون خود قناعت و اکتفا نمایند. اما یادگارهای تلخ به جا مانده از قرن‌ها و سال‌های نه چندان دور در کنج موزه‌ها، شاید مفاهیم انتزاعی جنگ را در

موزه مکانی است که
با نگاه به گذشته و تاریخ
یک ملت با استفاده از ابزار
هنر سعی در انتقال حوادث،
اتفاقات و فراز و نشیب‌های
آن ملت به نسل آینده دارد

تصورات آنها باز و روشن‌تر نمایند.

موزه‌های جنگ یکی از تلخ‌ترین و غمناک‌ترین تجسم جلوه‌های دلاوری ملت‌ها می‌باشد. یادگار نگاه‌های گذشته‌گان سلحشور بر دل تاریخ پر فراز و نشیب ملت‌ها، حکایت از واقعه شوم جنگ‌ها بر پهنه خاطره‌های انسانی است. حال این پرسش مطرح می‌شود که آیا وجود چنین موزه‌هایی لازم است و اگر هست دلیل وجودی آن چیست؟ فرضیه مطرح شده با استفاده از مطالعه توصیفی موزه چند کشور این است که آنها نیز به دلیل انتقال تجربه و ملموس بودن به حفظ این آثار دست زده‌اند و از این رو این مقاله به لزوم وجود چنین موزه‌هایی و بررسی موردی موزه‌های نظامی می‌پردازد.

مختلف به موزه هدیه شده یا از مولفان یا ورثه آنها خریداری شده است.

آثار تصویری و تجسمی این موزه شامل مجسمه‌ها، نقش‌ها و تابلوهای نقاشان حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای است که در سال‌های جنگ و بعد از جنگ ساخته شده است. این موزه از مجموعه قابل توجهی از پوستره‌های سیاسی شوروی دوران جنگ، برخوردار است. آثار معروف استادان این هنر و نیز آثار نه چندان معروفی که به دلایل مختلف در آلبوم‌ها و کاتالوگ‌های روسی که طی ده‌ها سال اخیر منتشر شدند، در معرض نمایش گذاشته شده است. تقریباً نیمی از آثار نمایشی این موزه را آثار خطی و مستند تشکیل می‌دهند، از جمله خاطرات شرکت‌کنندگان جنگ، آرشو افراد و سازمان‌ها، نقشه‌های عملیاتی و جغرافیایی، روزنامه، مجله، کتاب، یادداشت، کارت پستال، شب‌نامه و عکس است. در میان این اسناد، نامه‌های مثلث‌شکل سربازان از جبهه‌ها، جایگاه ویژه‌ای دارند.

مجتمع یادبود

بازگشایی موزه مرکزی جنگ بزرگ میهنی سال‌های ۱۹۴۵ - ۱۹۴۱ در کوه پاکلونایا روز ۹ می ۱۹۹۵ همزمان با جشن پنجاهمین سالگرد پیروزی صورت گرفت. کوه پاکلونایا در غرب مسکو، در انتهای خیابان کوتوزوفسکی پراسپکت واقع شده است. نام آن یادآور رسم قدیمی است: «کسانی که وارد شهر می‌شدند یا از مسکو خارج می‌شدند، در این محل در برابر مسکو و مقدسات آن تعظیم می‌کردند.» رویدادهای تاریخی زیادی با کوه «پاکلونایا» ارتباط دارد. در سال ۱۶۱۰ در زمان هجوم لهستانی‌ها به مسکو، امیر لهستانی ژولکفسکی در پای این کوه، اردوگاه خود را مستقر کرد. هیات نمایندگی درباریان مسکو همین‌جا به حضور او رسیدند. در سال ۱۸۱۲ بعد از نبرد «بورودینو» ارتش روسی در این محل به ساخت استحکامات دفاعی پرداخت که به درد نخورد چرا که در شورای نظامی که در روستای «فیلی» واقع در نزدیکی کوه «پاکلونایا» تشکیل شد تصمیم گرفته شد از نبرد اجتناب شود. در سال‌های جنگ جهانی دوم، لشکرهای ارتش سرخ و بسیج مردمی که از جاده «موژایسک» به سوی غرب

وزارت فرهنگ روسیه و شهرداری مسکو، خزانه اساسی دولتی آثار مادی و معنوی مربوط به تاریخ جنگ ترتیب داده شده است. در هر موزه‌ای از جمله موزه نظامی و تاریخی، قبل از همه کلکسیون اشیای نمایشی آن جالب است:

کلکسیون موزه

کلکسیون موزه که با احتساب کتابخانه علمی، شامل نگهداری بیش از ۱۰۰ هزار واحد است، بسیار متنوع است. این کلکسیون کارنامه سال‌های جنگ را به گونه‌ای که در اذهان و اعمال سیاستمداران، امرای ارتش و شرکت‌کنندگان عادی جنگ در جبهه‌ها و در پشت جبهه ثبت شده است، منعکس می‌کند. این موزه از مجموعه نادر وسایل شخصی و مدارک سربازان ارتش سرخ و کارگران کارخانه‌های پشت جبهه، فرماندهان معروف جنگ بزرگ میهنی و نیز خلبانان، خدمه تانک و تک‌تیراندازان معروف، مدیران صنایع و طراحان فنی برخوردار است. لوازم مربوط به شهروندان شوروی که به اسارت درآمده بودند، چریک‌ها، مهاجران بازگشته و کودکان جنگ که در موزه نگهداری می‌شوند، منحصر به فرد هستند. در این موزه اسلحه گرم ارتش‌های اکثریت کشورهای شرکت‌کننده جنگ جهانی دوم، و مدارک سربازانی که در اماکن وقوع نبردهای جنگ کشف شد، جمع‌آوری شده است. کلکسیون پول‌هایی که کشورهای درگیر برای مناطق اشغال شده منتشر می‌کردند، شایان توجه است. یونیفورم نیروهای نظامی شوروی، کشورهای خارجی و وسایل معیشتی نظامی و غیرنظامی سال‌های ۱۹۴۰ به صورت نسبتاً کاملی در معرض نمایش گذاشته شده است.

توپ ضدهوایی انگلیسی، توپ ضدتانک آلمانی، تانک سبک ژاپنی و نمونه‌های متعدد دیگر سلاح‌هایی که در نبردهای جنگ جهانی دوم شرکت کرده و اکنون در موزه نگهداری می‌شوند، به کلکسیون این موزه، وزن بیشتری می‌دهد. مجموعه آثار نقاشی از ارزش زیادی برخوردار است، در سال ۱۹۸۷ ن. پ. کوشلف، گردآورنده معروف پوستره‌های زمان جنگ از لنینگراد، این پوسترها را به موزه هدیه کرد و این کلکسیون را بنانهاد. در حال حاضر در این موزه هزاران اثر گوناگون نگهداری می‌شود که توسط سازندگان یا دارندگان آنها و نیز توسط سازمان‌های

حرکت می کردند در ۵۰۰ متری غرب کوه پاکلونایا ویلای نزدیک معروف استالین قرار داشت.

اولین مسابقه طرح بنای یادبود پیروزی در سال ۱۹۴۲، سال دشوار جنگ اعلام شده بود. در سال ۱۹۵۸ در کوه پاکلونایا در مراسم باشکوهی اولین کلنگ بنای یادبود به زمین زده شد. در سال ۱۹۶۱ پارک پیروزی ایجاد شد و در سال ۱۹۸۵ ساخت مجتمع یادبود پیروزی که شامل موزه مرکزی جنگ بزرگ میهنی است، آغاز گشت. یکی از نمایشگاه‌های موزه این تاریخچه را منعکس می کند. مجتمع یادبود در بر گیرنده کلیسای ارتدوکس (معبد گورگی پیروزمند مقدس)، مسجد یادبود و کنیسه یادبود است. بنای موزه بر اساس طرح گروهی از معماران تحت ریاست آ. پولیانسکی، معمار معروف احداث شد. زوراب تسرتلی، نقاش ارشد تمام مجتمع و سازنده بنای یادبود است. بنای یادبود پیروزی به صورت سرنیزه بزرگ با مجسمه‌های نیکه، الهه یونانی پیروزی با فرشتگان و پیک‌های جارچی افتخار است.

موزه جنگ مسکو به خاطر انعکاس مرحله طولانی تاریخی، کلکسیون چندبعدی اشیای نمایشی متنوع و مجهز بودن نمایشگاه و کتابخانه غنی علمی در میان موزه‌های نظامی و تاریخی روسیه و کشورهای خارجی جایگاه خاصی را به خود اختصاص داده است. بازدیدکنندگان از روی تراس‌های سنگ فرش شده خیابان مرکزی که به یک ردیف فواره‌های چندسطحی تزیین شده است، به سوی بنای یادبود اصلی پیروزی صعود می کنند که پشت آن ستون‌های مرمری سفید موزه دیده می شود. آنها از دروازه باشکوهی وارد دهلیز اصلی و از پلکان اصلی وارد تالار افتخار می شوند که آنجا روی سنگ مرمر اسامی رزمندگان جنگ که لقب قهرمان اتحاد شوروی را به دست آورده اند، حک شده است. در این تالار، مجسمه سرباز پیروز (مجسمه ساز و زنوبیا) قرار دارد.

دور تالار افتخار، نمایشگاه نظامی - تاریخی مستقر شده است، این نمایشگاه که جو و رویدادهای آن زمان را منعکس می کند، این امکان را می دهد تا همه جزئیات آن رویدادها به خوبی مجسم و اهمیت آنها درک شود، اشیای نمایشی موزه از آستانه جنگ و آمادگی برای جنگ، حمله آلمان هیتلری به اتحاد شوروی، جریان عملیات جنگی،

جانش چریکی، پشت جبهه شوروی، آزادسازی کشورهای اروپا، همکاری اتحاد شوروی با متحدان در ائتلاف ضد هیتلری در مقابله با بلوک فاشیستی و محاکمه مجرمین جنگی آلمانی و ژاپنی حکایت می کنند. یک سطح پایین تر، در تالار خاطره و ماتم، کتاب‌های یادبود قرار دارند که در آنجا اسامی رزمندگانی که در جنگ بزرگ میهنی جان خود را از دست دادند، قید شده است. در این تالار، مجسمه زن عزادار ساخت ل. کربل مجسمه ساز معروف گذاشته شده است. همین جا، سیستمی رایانه‌ای وجود دارد که به بازدید کنندگان اجازه می دهد اطلاعاتی درباره هموطنانی که در نبردها و بیمارستان‌های نظامی جان خود را از دست دادند یا در سال‌های جنگ جهانی دوم به اسارت گرفته شدند، کسب کنند. نگارخانه هنری، در قسمت هلال وار ساختمان قرار دارد. در این قسمت تابلوهای نقاشی، آثار گرافیکی و مجسمه‌های هنرمندان معروف و نقاشان آماتور در معرض دید عمومی گذاشته شده اند. این آثار که در زمان جنگ و در سال‌های بعد از جنگ ساخته شدند، به موضوع میهن اختصاص دارند.

تابلوهای بزرگی که دور تالار خاطره و ماتم قرار گرفته اند، به بزرگ ترین نبردهای جنگ اختصاص دارند. تابلوهای نقاشی ۱۰ در ۳۳ متر تحت عنوان تعرض متقابل نیروهای شوروی در نبرد مسکو در دسامبر سال ۱۹۴۱، محاصره لنینگراد، نبرد استالینگراد، اتصال جبهه‌ها، نبرد کورسک، عبور از "رود دنیپر" و تصرف برلین، توسط استادان نامدار استودیوی معروف نقاشان جنگی به نام م. ب. گرکوف ساخته شده اند. نقاشان جنگی این استودیو، تابلوهای بزرگ نظامی - تاریخی زیادی را در داخل و خارج از کشور ساخته اند. ولی فقط در موزه کوه پاکلونایا کارنامه حماسه مردمی که با الهام زیادی کشیده شده است، به ترتیب وقایع دفاع از مسکو تا سقوط برلین نشان داده شده است. در کنار این تابلوها و تالار خاطره و ماتم، سالن‌های بزرگ و کوچک سینما قرار دارند که در آنجا فیلم‌های مستند سال‌های جنگ که از عملیات جنگی در جبهه‌ها و زندگی مردم پشت جبهه حکایت می کند، نمایش داده می شود.

در همین ساختمان، موزه سالن‌های نمایشگاه و مراکز خدمات برای بازدید کنندگان قرار دارند. مجموعه

نمی‌تواند از ذهن انسان محو شود. در ژوئن سال ۱۹۴۵ ژنرال دوگل رئیس دولت فرانسه ضمن اعزام وابسته نظامی جدید به اتحاد شوروی به او گفت: «شما باید برای ما تعریف کنید روس‌ها چگونه جنگیدند و چرا پیروز شدند.»

پایان جنگ اتحاد شوروی با آلمان نه تنها به معنی پیروزی بلکه برقراری صلحی بود که همه تشنه آن بودند. مشارکت موفقیت آمیز کشورهای ائتلاف ضد هیتلری در سال‌های ۱۹۴۵-۱۹۴۱، نمونه بی‌نظیری از

همکاری گسترده بین‌المللی بر ضد نیروهای متجاوز بود؛ ولی این همکاری به زودی جای خود را به رویارویی فرسایشی‌ای داد که طی ده‌ها سال ادامه یافت و توسعه اجتماعی، بدون میهن‌دوستی، بدون یاد ایثارگران و مواظبت از شرکت‌کنندگان و بازماندگان جنگ، امکان‌پذیر نیست. راه‌هایی که سربازان در جبهه‌ها پیمودند، از سال‌های دور ۱۹۴۰ - ۱۹۳۰ به امروز منتهی شده‌اند. گره‌های فاجعه بار علت و معلول سیاست، تئاتر خونین رویارویی جنگی در شرق و غرب و روزها و شب‌های پر اضطراب و مصیبت بار مردم غیرنظامی گویا در اشیای نمایشی موزه منجمد شده‌اند. این نشانه‌های زمان اعم از نقشه زرد شده ستاد کل، کلاه خود سرباز ارتش سرخ، صلیب آه‌نین آلمانی، نامه از جبهه و شماره تاریخی روزنامه با گزارش پیروزی، تمام اینها اسامی و رویدادهایی را زنده می‌کنند که گویای تجربه‌های روحی و عملی‌ای هستند که بهای گزافی بابت آن پرداخت شده است. نام این تجربه، خاطره تاریخی است.

موزه جنگ ژاپن

موزه معروف جنگ ژاپن به نام "یوشوکان" در داخل محوطه معبد جنجال برانگیز "یاسوکونی" در توکیو قرار دارد. در معبد یاسوکونی که موزه جنگ در آن واقع است، اسامی

نمایشگاهی در محوطه پارک ادامه می‌یابد که در آن جا نمایشگاه وسایل فنی - جنگی و استحکامات مهندسی دوران جنگ قرار دارد. ابتدا بهترین تانک‌های متوسط جنگ جهانی دوم یعنی تانک‌های T-34-76 و T-34-85 دیده می‌شوند. جنگ افزار نیروی دریایی در حوض مصنوعی به نمایش گذاشته شده است. اینجا ناوچه اژدرافکن و ناوچه زرهی، اطاق فرمان زیردریایی‌هایی که در سال‌های جنگ در عملیاتی در دریای بالتیک شرکت کردند، و نیز در محوطه‌های مخصوص، اسلحه ناوهای رو آبی و دفاع ساحلی نصب شده است. یک قسمت جالب نمایشگاه شامل قسمت‌هایی از تکیه‌گاه مستحکم جوخه دوران دفاع سال ۱۹۴۳ (نبرد کورسک) است. خندق‌هایی با سنگر مسلسل، خندق‌های ارتباطی، سنگر روپوشیده، پست دیدبانی، پناهگاه زیرزمینی، سنگرهایی با استحکامات مهندسی، همگی مواضع رزمی جنگ گذشته را به خوبی به نمایش می‌گذارند. در این نمایشگاه تقریباً همه انواع جنگ افزار ارتش سرخ و ارتش‌های متحدین و آلمان نمایش داده می‌شود.

زمان در چهره موزه

چهره زمانی که هنوز جواب سوالات دشوار متعددی درباره جنگ، گذشته و حال را در خود پنهان کرده است،

ژاپنی و هم‌چنین گردشگران خارجی است. گفته می‌شود از جمله اهداف احداث این موزه که در سال ۱۸۸۲ میلادی احداث شده، از یک سو گرمی داشت یاد و خاطره آن گروه از نیروهای نظامی و غیرنظامی ژاپنی است که در راه وطن خود جان باخته‌اند و از سوی دیگر در نظر دارد تا تاریخ ارتش مدرن ژاپن را به نمایش بگذارد؛ هم‌چنین یادآور تاریخ نظامی‌گری ژاپن در جهان و به ویژه منطقه آسیا است. بازدیدکنندگان از این موزه می‌توانند با شکل و ظاهر نظامی‌گری در دوران سامورایی‌ها در ژاپن و ارتش سنتی این کشور تا پیش از دهه ۱۸۶۰ میلادی آشنا شوند.

این موزه که در سال ۲۰۰۲ میلادی برای دومین بار بازسازی شده، اینک دارای دو طبقه با دو تالار بزرگ، ۲۰ گالری، دو سالن تئاتر و دو گالری ویژه است. در این موزه حدود سه هزار عکس در سه گالری، از نیروهای دریایی و ارتش امپراتوری ژاپن که در جریان جنگ‌ها کشته شده‌اند، به نمایش گذاشته شده است. در زیرنویس هر عکس، مشخصات مربوط به این نیروها شامل نام، شاخه نظامی ارتش و یا نیروی دریایی، رسته، استان محل تولد و مکان کشته شدن آنها نوشته شده است.

در موزه جنگ ژاپن هم‌چنین اشعار، نامه‌ها، خاطرات روزانه و عکس‌های سربازان جوان ژاپنی که در جریان جنگ‌های مختلف این کشور کشته شده‌اند به نمایش گذاشته شده است. نامه‌های این سربازان بازگو کننده وضعیت زندگی آنها و نیز تصویری است که این گروه‌ها پیش از کشته شدن در اذهان خود داشته‌اند. عکس‌های به نمایش گذاشته در این موزه نیز متعلق به خلبانان ژاپنی به ویژه گروه‌های کامیکازه (انتحاری) است که با هواپیماهایی که دارای سوخت یک طرفه بودند به اهداف تعیین شده حمله می‌کردند. در بخش ورودی موزه جنگ یوشوکان معبد یاسوکونی در توکیو نمونه‌ای از هواپیماهای مورد استفاده خلبانان ژاپنی در حملات کامیکازه به نمایش درآمده است. علاوه بر این، ماکت‌هایی از انواع هواپیماهای مورد استفاده برای این نوع حملات نیز به نمایش درآمده است.

در موزه جنگ یوشوکان هم‌چنین انواع یونیفورم‌هایی که رده‌های مختلف نیروهای نظامی ژاپنی اعم از نیروهای

حدود دو میلیون و ۴۷۰ هزار نفر از نیروهای نظامی و غیرنظامی ژاپنی که در راه انجام وظیفه و حفظ سرزمین خود جانشان را از دست داده‌اند، تکریم می‌شود. بسیاری از این افراد که اسامی آنها در معبد یاسوکونی تکریم می‌شوند را سربازانی که در جریان جنگ کشته شده بودند از جمله در جنگ‌های ژاپن و چین، ژاپن و روسیه و جنگ‌های اول و دوم جهانی تشکیل می‌دهند. در این معبد هم‌چنین اسامی افراد غیرنظامی از جمله زنانی که به عنوان پرستار به کارهای امدادی مشغول بودند نیز به چشم می‌خورد و مورد احترام و تکریم قرار می‌گیرند.

بسیاری از جنجال‌های سیاسی و دیپلماتیک بر سر معبد یاسوکونی از سال

۱۹۷۸ میلادی و پس از آن که ۱۴ نفر از جنایتکاران جنگی تراز اول و از رهبران ژاپنی در جریان جنگ‌های این کشور بودند و پس از جنگ دوم جهانی از جمله ژنرال هیده‌کی توجیو مورد تکریم قرار گرفتند، آغاز شده است.

موزه جنگ یوشوکان در معبد یاسوکونی، که از قدیمی‌ترین موزه‌های

ژاپن بشمار می‌رود، در سال ۱۸۸۲ میلادی احداث گردید و در سال ۱۹۳۲ میلادی نیز بازسازی شده است. این موزه منزلگاهی است که یادآور خاطرات مربوط به آن گروه از نیروهای ژاپنی است که در جریان جنگ‌های مختلف از جمله جنگ جهانی اول و دوم کشته شده‌اند. در حقیقت موزه‌های بسیاری در ژاپن وجود دارد که در ارتباط با بزرگداشت نیروهای ویژه‌ای که در جریان روزهای پایانی جنگ جهانی دوم، اقدام به حملات انتحاری بر ضد نیروهای دشمن می‌کردند، برپا شده است.

این موزه در طول سال و به ویژه روزهای نزدیک به ۱۵ اوت (۲۵ مرداد) که سالگرد پایان جنگ جهانی دوم است، شاهد حضور گسترده اقشار مختلف شهروندان

**جنگ به عنوان یک عامل
تغییر و دگرگونی در هر
جامعه‌ای، وجدان گروهی و
جمعی انسان‌ها را حساس
می‌کند و در این رابطه روی
هویت فردی، اجتماعی و
ملی تأثیر می‌گذارد**

نشان می دهند. در طراحی هیکل آنان آشکارا اغراق شده است، انگار هرکدام از آنها یک هرکول هستند. مجسمه مادرانی که با هنرمندی تمام اندوه و غصه در چهره شان نقش بسته این فضای بی سقف و خشن را نرم و عاطفی می کند.

ساختمان موزه در سه طبقه بنا شده است: طبقه اول، هجوم. طبقه دوم، دفاع. طبقه سوم، پیروزی.

طبقه اول به هجوم ارتش به روستاها و شهرها و آغاز جنگ اختصاص دارد که ارتش آلمان با هواپیما و تانک به پیشروی خود ادامه می دهد، شهرها و روستاها یکی پس از دیگری به اشغال آلمان ها در می آید و تصویری از مقاومت

مردمی دیده می شود، آلمان ها محاصره سنگین شهر لنینگراد را کامل می کنند، پارتیزان ها و ارتش روسیه با آلمان ها درگیر هستند. یک گیوتین به نمایش گذاشته شده است. در گوشه ای سلاح های روسی و آلمانی با هم مقایسه شده اند، هم چنین لباس کودکان روسی که مدرس و بعضی از آنها با گلوله آلمان ها سوراخ

شده است. در قسمت دیگری از طبقه اول، لوازم شخصی سربازان هیتلر و سلاح های شان به چشم می خورد. یک هواپیمای بمب افکن آلمانی که بر اثر سقوط در خاک شوروی چند تکه شده بود در وسط این طبقه دیده می شود، سقف موزه هم بیشتر با چترهای نجات و نمونه هایی از آذوقه های جنگی پوشیده شده است. در انتهای طبقه اول عکس هایی از نظامیان آلمان، نامه هایشان و مدال های جنگی شان دیده می شود، هم چنین دستورهای عملیاتی فرماندهان، کارت های شناسایی سربازان آلمانی و چند جواب نامه از خانواده های آلمانی در برابر بازدیدکنندگان به شکل قابل توجهی چیده شده است.

زمینی، دریایی و هوایی استفاده می کردند، هدبندها، مدال ها و دیگر لوازم مورد استفاده این نیروها به نمایش گذاشته شده است. در سالگرد پایان جنگ، برخی شهروندان ژاپنی که به آنها افراد راست گرا گفته می شود با پوشیدن لباس های نظامی نیروهای ژاپنی در جریان جنگ های اول و دوم جهانی، در اطراف موزه جنگ و در محوطه معبد یاسوکونی حاضر می شوند و درباره آن دوران با مردم سخن می گویند. موزه جنگ یوشوکان ژاپن امروزه هم چنین به محلی برای حضور گردشگران خارجی و داخلی و نیز دانشجویان تاریخ تبدیل شده است.

موزه جنگ اوکراین

شهر کی یف، مرکز کشور اوکراین است که در ردیف کشورهای تازه استقلال یافته شمرده می شود، این شهر صاحب موزه ای است که در سال ۱۹۸۲ توسط لئونید برژنف ساخته و افتتاح شد، همه موزه روی تپه بزرگ و زیبایی ساخته شده و مشرف بر رودخانه نیامات است. این موزه در مساحتی به وسعت پنجاه هکتار بنا شده که تمامی آن زیر پای مجسمه مام میهن است که هفتاد و دو متر ارتفاع دارد، این مجسمه پیکر زنی است که سمبل میهن است. در دست راست او شمشیری است و در دست چپ سپری دارد که روی آن داس و چکش معروف روس ها نقش بسته است.

فضای بیرونی موزه مملو از ادوات نظامی است، از تانک های قدیمی گرفته تا پیشرفته که همه در عین بی نظمی آرایش داده شده اند. دیدن کاتیوشاهای قدیمی و مقایسه آن با آنچه که امروز هست، پیشرفت زیادی را در صنایع نظامی نشان می دهد. کمی دورتر چند سکوی پرتاب موشک نیز تعبیه شده که این موشک های غول پیکر از مجسمه مام میهن بزرگ تر هستند. این سکوها پرتاب موشک لا به لای درختان اطراف موزه به خوبی دیده می شوند. در محوطه بیرونی موزه، هلیکوپتری به نمایش گذاشته شده و تابلو کوچکی روی بدنه اش نصب است که روی آن نوشته شده: «این هلیکوپتر در جنگ های افغانستان و عراق و ایران استفاده شده است.»

در محوطه بیرونی این نمایشگاه، مجسمه های زیادی چیده شده که سربازان روسی را در حالت های مختلف

تأثیر جنگ و لزوم انتقال تجربه به نسل های بعدی به منظور جلوگیری از شکاف نسل ها و آشنایی با تاریخ سرزمین، نیازمند حفظ آثار است که از طریق موزه صورت می گیرد

طرفش مردم بافنجان‌ها و لیوان‌هایشان بنشینند و در طرف دیگر سربازان با قمقمه‌های شان بنشینند.

موزه نظامی ترکیه

این موزه از مهم‌ترین موزه‌های نظامی جهان است که سابقه آثار آن به قرن ۱۵ میلادی باز می‌گردد. پس از فتح استانبول در ۱۴۵۳ میلادی توسط عثمانی‌ها، این ارتش به جمع‌آوری سلاح و تجهیزات خود پرداخت و نام "دار الاسلحه" را برای این مکان در نظر گرفت. در سال ۱۸۴۶ داماد فتحی پاشا، سرپرست کارگاه توپ‌سازی ترکیه کنونی، این مجموعه را به عنوان اولین موزه نظامی مدرن ترکیه که بعدها به "موزه همایونی" شهرت یافت بازسازی کرد. در اوایل قرن ۲۰، احمد مختار پاشا، با افزودن سلاح‌های قدیمی که در اختیار نهادهای رسمی کشور بود، و ایجاد سالن سینما، کتابخانه، میدان تیر، به توسعه مجموعه پرداخت. در ۱۹۴۰ به دلیل نگرانی از جنگ جهانی دوم، موزه تعطیل شد و تجهیزات آن به مکان امنی انتقال یافت. در ۱۹۴۹ لوازم موزه دوباره به استانبول باز گردانیده شدند و در ۱۹۵۹، موزه در سالن ورزش آکادمی نظامی، دایر گردید که بعدها به دلیل محدودیت مکانی در ۱۹۹۳ به مکان فعلی آن، انتقال یافت.

سازمان دهی سالن‌های موزه نظامی ترکیه به این شرح است:

۱. سالن تیر و کمان: که تیر، کمان و دیگر ادوات شبیه بازده زمانی قرون ۱۷ تا ۱۹ م به نمایش در آمده است.
۲. سالن سواره نظام: اشیاء مربوط به قرون ۱۹ تا ۲۰، قابل مشاهده است.
۳. سالن نیروی دریایی: در این سالن پرچم‌های قرن ۱۹ و شناورها و... نگهداری می‌شود.
۴. سالن سلاح‌های سرد: شمشیرهای قرون وسطایی، قدیمی‌ترین سلاح‌های موجود در این بخش هستند که نمادها و تصاویر مذهبی رویشان حک شده که ترکان مسلمان پس از غارت روی آن ترکیب‌های عربی اضافه کرده‌اند. قدیمی‌ترین سلاح‌های سرد اسلامی در این موزه به قرن ۱۳ میلادی بازمی‌گردد که ساخته ترک‌ها و ایرانیان است (با وجود توانایی ایرانیان در ساخت چنین سلاح‌هایی متأسفانه ما به حفظ این

در طبقه دوم لباس‌های فرم سربازان روسی از شلوار و پیراهن گرفته تا جوراب و پوتین به نمایش در آمده است، لوازم شخصی، نامه‌ها و نقشه‌های عملیاتی هم در کنار همین لباس‌ها که بعضاً مندرس و فرسوده هستند دیده می‌شود. در بخش دیگری از طبقه دوم یک کوره آدم‌سوزی آلمان‌ها را به نمایش گذاشته‌اند؛ در کنار این کوره یک قالب صابون دیده می‌شود که گویا از چربی انسان‌هایی که در کوره سوزانده می‌شدند درست کرده‌اند.

در قسمتی دیگر، عکس‌های بزرگی از وداع همسران جوان با شوهرانشان به چشم می‌خورد. عکس‌های دیگر از اردوگاه‌های نگهداری اسیران روسی در آلمان وجود دارد که بیشتر از همه زنان و کودکانی را نشان می‌دهد که شکم‌شان از گرسنگی مثل طبل باد کرده است. در چشمان گودافانده و بی‌رمق این اسیران نشانی از زندگی دیده نمی‌شود.

طبقه سوم به عقب نشینی آلمان‌ها اختصاص دارد. عکس‌های سربازان آلمانی که در برف خفته‌اند، در قسمتی از این طبقه چند نمونه از خانه‌های چوبی ساخته شده که نمایان‌گر خانه پارتیزان‌های روسی در دل جنگل‌هاست. در این اتاق‌های کوچک چوبی وسایل این پارتیزان‌ها را چیده‌اند و فانوسی فضای اتاق را روشن کرده است. میز بزرگی در وسط این سالن قرار دارد. طراحان موزه از هزاران مدال صلیب شکسته آلمان‌ها، یک صلیب شکسته بزرگی روی این میز ساخته‌اند. بیشترین عکس‌های روی دیوار در این طبقه وجود دارد. بعضی از قاب عکس‌ها خالی است که متعلق به نظامیانی است که مفقودالثر هستند. اینجا وطن آنان است و چون نیستند به یادشان قاب عکس‌های خالی را گذاشته‌اند تا همه بدانند، روزی، روزگاری کسانی بوده‌اند که بخاطر آنان و کشورشان جنگیده‌اند و در این راه هیچ چیز از آنان باقی نمانده است، حتی یک عکس!

در انتهای سالن باز هم میز بزرگ دیگری قرار دارد. یک طرف میز قمقمه‌های سربازان روسی را و در طرف دیگر انواع لیوان‌ها و فنجان‌ها را چیده‌اند، که این میز، میز جشن پیروزی است؛ یعنی جشنی که اگر سربازان نبودند و یا اگر مردم عادی نبودند، این پیروزی هیچ وقت به دست نمی‌آمد و این میز هم هیچ وقت چیده نمی‌شد که یک

تغییرات اساسی تری صورت گرفت که همگی در این قسمت در معرض دید عموم قرار گرفته است.

۱۵. سالن پرچم‌ها: با تأسیس امپراطوری عثمانی در قرن ۱۳، سلطان سلجوقی، بیرق سفیدی را به نشانه به رسمیت شناسی به دربار آنها فرستاد، که تا مدت‌ها از آن استفاده کردند تا اوایل قرن ۱۶ که بیرق قرمز و سپس سبز را به کار بردند.

۱۶. نگارخانه شهدا: تصاویر و مشخصات افرادی که در طول تاریخ جان خود را فدای وطن و آزادی کردند شامل می‌شود، که خوشبختانه در کشور ما نیز چنین نمونه‌هایی به چشم می‌خورد. در کنار اینها تسهیلاتی برای معلولان بازدیدکننده در نظر گرفته شده (آسانسور، پله متحرک، دست‌شویی ویژه و...).

بخش دیگر این موزه شامل انتشارات است که علاوه بر اطلاع‌رسانی، گاهنامه نیز منتشر می‌کند. کتابخانه پژوهشی مهم موزه در (۱۹۲۶-۱۹۰۸) راه‌اندازی شده که شامل ۲۷۵۰۰ کتاب و آرشیو عکس و اسناد است. بخش فرهنگی موزه شامل آمفی‌تئاترهای مجهز به چندین نگارخانه و... سیستم‌های سمعی بصری و قسمت‌های خدماتی (رستوران و پارکینگ) است.

موزه نظامی یونان

این موزه در مرکز آتن قرار دارد و در سال ۱۹۷۵ افتتاح شده و هم‌اکنون زیر نظر وزارت دفاع ملی یونان قرار دارد، که شامل جمع‌آوری، حفاظت و نمایش مصنوعات و یادمان‌های نظامی یونان از عهد باستان تا زمان حاضر است و به عنوان محلی برای پژوهش نظامی مورد استفاده قرار می‌گیرد. فعالیت‌های دیگر موزه شامل انتشار کتاب، تأسیس شعبه‌های متعدد، برگزاری یادمان‌های جنگی و حفاظت از آثار تاریخی است. موزه، شعبه‌هایی در نافلیو، هانیا، تریپولی، تسالونیکا نیز دارد، اما شعبه اصلی در آتن سالن‌های مختلفی دارد که دوره‌های تاریخی را شامل می‌شود:

۱. دوران باستان: اشیاء مربوط به فعالیت‌های اولیه انسان شامل ماکت‌های ابزار، کپی اشکال، نقوش دیواری، سلاح‌های سنگی و برنزی، ماکت کشتی‌ها و آکروپولیس آتن، نمودارهای سنگربندی، اکتشافات

آثار نبردداخته ایم و لزوم جلوگیری از این اتفاق در حفظ آثار جنگ تحمیلی ضروری به نظر می‌رسد. به عنوان نمونه در عملیات فتح‌المبین که ایده ایجاد توپ‌خانه مد نظر قرار گرفت و بعد از ایجاد آن، حفظ این اثر ساخته رزمندگان، ضروری به نظر می‌رسد.^(۷)

۵. سالن سلاح‌های دفاعی: شامل زره‌ها و کلاه خودها از قرن ۱۴ میلادی به بعد است که در قرن ۱۵ کامل‌تر شدند و در اوایل قرن ۱۹ سبک‌تر شدند.

۶. سالن سلاح‌های گرم: توپ‌های پایه چوبی و آهنی و خمپاره‌اندازها به نمایش درآمده‌اند که جالب‌ترین آنان متعلق به جنگ جهانی اول است.

۷. سالن سوماتی، بوسنی، کوزوو: ترکیه به عنوان عضو سازمان ملل به این کشورها نیروهای حافظ صلح، اعزام نمود که در اینجا پرچم‌ها، یونیفرم‌ها، مدال‌ها و عکس‌هایی از این نیروها وجود دارد.

۸. سالن عملیات امنیتی داخلی: در این سالن تجهیزات نظامی که ارتش از نیروهای مخالف داخلی گرفته است وجود دارد.

۹. سالن جنگ جهانی اول: که سلاح‌ها، پرچم‌ها، نشان‌های افتخار مربوط به آن بازده زمانی به نمایش درآمده است.

۱۰. سالن آرامنه: در این سالن گزارش‌های رسمی راجع به قتل عام مردم در آنااتولی توسط آرامنه و اسناد رسمی درباره ارمه‌ای که در ارتش ترکیه بودند به نمایش درآمده است.

۱۱. سالن جنگ استقلال ترکیه: این سالن مربوط به اشیای فرماندهان ترکیه در جنگ استقلال (۱۹۱۹ - ۱۹۲۲) است.

۱۲. سالن قوم‌نگاری: در این سالن ادوات غیر نظامی شامل نقره‌آلات و ظروف چینی و طلا و قرآن مجید و... جمع‌آوری شده است.

۱۳. سالن آتاتورک: این سالن، زندگی و دستاوردها و آرام‌گاه بنیان‌گذار جمهوری ترکیه، مصطفی کمال آتاتورک، را شامل می‌شود.

۱۴. سالن یونیفرم: پس از ایجاد ینی چری‌ها در نیمه دوم قرن ۱۴ میلادی، ایده لباس‌های واحد مدنظر قرار گرفت، ابتدا سربندهای واحد و در اواسط قرن ۱۹

غرب) به دلیل رسیدگی و جای مناسب (آکادمی نظامی) موفق‌تر بوده؛ هم‌چنین اکراین با استفاده از حداقل‌های باقی‌مانده از جنگ به آسانی و با ابتدایی‌ترین اشیا موزه جنگی درست کرده و در حفظ آثار جنگ موفق بوده‌است. هر چند در کشور مانیز موزه‌های جنگ کمابیش در مناطق جنگی که ظرفیت باروری بیشتر و درک آگاهانه‌تر فجایع انسانی دشمن و دلاوری رزمندگان اسلام را دارد، دایر است؛ به‌نظر می‌رسد استفاده از حداقل امکانات زندگی در آن برهه زمانی به انتقال حس وطن‌پرستی سربازان به نسل جدید کمک شایانی می‌کند.

با توجه به مطالعه موردی موزه‌های مورد نظر، هر کشور با توجه به ظرفیت‌های زمانی و مکانی خود باید به حفظ و انتقال آثار و تجربه گذشتگان خود به نسل جدید مبادرت ورزد و این مسأله در جامعه ما به منظور جلوگیری از گسست بین نسل‌ها ضروری‌تر به نظر می‌رسد.

یادداشت‌ها

۱. موزه شهدا در خیابان طالقانی تهران، موزه جنگ خرمشهر، موزه جنگ ایلام و شهرستان‌های تهران به‌زودی افتتاح می‌شود (خبرگزاری مهر، ۱۹ بهمن ۸۷ و ۲۸ فروردین ۸۸).
۲. روزنامه همشهری، ۱۳۸۷/۲/۲۰.
۳. مصاحبه سردار حمید حسام (فرمانده لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) همدان که در حال حاضر هم مسئولیت معاونت ادبیات و انتشارات بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس و هم مسئولیت موزه دفاع مقدس استان همدان را دارد) در: <http://www.sajed-alborz.com>
۴. علی اکبر آقابخشی، فرهنگ علوم سیاسی، تهران: نشر چاپار، ۱۳۸۷، ص ۶۵.
۵. آنتونی گیدنز، تجدید و تشخیص، ترجمه: ناصر موفقیان، تهران: نشر نی، ۱۳۸۷، ص ۴۸.
۶. گروه اجتماعی میراث خبر، چهارشنبه، ۱۹ اردیبهشت ۱۳۸۶.
۷. شهید غلام رضا یزدانی، تاریخچه تأسیس و توسعه توپخانه سپاه در جنگ، فصلنامه نگین ایران، سال ۶، شماره ۲۶، پاییز ۱۳۸۷.

- دریایی و مجسمه‌های یونانی را شامل می‌شود.
 ۲. دوران اسکندر بزرگ: از آن‌جا که اسکندر یک الهه و اسطوره و نمادی از گسترش تمدن هلنیستی به شمار می‌رود، تصاویری از دیوار نگاشته‌های معابد و آثار هنری و مجسمه‌های دوره او در این قسمت به چشم می‌خورد.
 ۳. دوران امپراتوری بیزانس: اسناد و آثار جنگ‌های امپراتوری و گسترش قلمرو و پیروزی مسیحیت و عصر طلایی کنستانتینوپولیس در این سالن به چشم می‌خورد.
 ۴. دوران سلطه فرانک‌ها و عثمانی: در این سالن با استفاده از آثار هنری و لیتوگرافی و کنده‌کاری و نقشه و سلاح و مواد آرشیمی، تلاش‌های یونانی‌ها در جهت رسیدن به آزادی نشان داده شده‌است.
 ۵. دوران جنگ استقلال یونان: شرح مبارزات زمینی و دریایی در ۱۸۲۱ و نسخ خطی و تفنگ‌های چخماقی و تپانچه در جریان استقلال، است.
 ۶. دوران دولت جدید یونان: آثار هنری، ماکت‌ها و لیتوگرافی، عکس‌ها و اسلحه‌ها و غنایم این دوره را شامل می‌شود.
 ۷. دوران جنگ جهانی اول: آثار نقاشی و سلاح‌های باقی‌مانده از نیروهای متحدین را شامل می‌شود.
 ۸. دوران جنگ یونان و ایتالیا: در ۱۹۴۰ ایتالیا به یونان اعلان جنگ نمود و در اینجا آتن وارد جنگ جهانی دوم شد و این سالن در واقع آثار به‌جا مانده از جنگ جهانی دوم را شامل می‌شود.
 ۹. دوران حمله آلمان: در ۱۹۴۱، آلمان برای کمک به متحد خود ایتالیا به یونان لشکر کشید، در این سالن نقاشی‌ها و عکس‌ها و سلاح‌ها و... مقاومت یونانی‌ها را به تصویر کشیده‌است.
- در این موزه نیز همانند موزه ترکیه انتشارات تخصصی و کتابخانه به چشم می‌خورد.

نتیجه‌گیری

مقایسه موزه‌های مذکور به عنوان الگویی برای موزه‌های جنگ ما نشان می‌دهد که الگوی ترکیه علی‌رغم مختصر بودن به نسبت تاریخ گسترده یونان (به عنوان مهد تمدن